

**РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ І ПРАВА:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ**

БИКОВ І. О.,

кандидат юридичних наук, адвокат,
доцент кафедри державно-правових
дисциплін
(Міжнародний гуманітарний
університет)

УДК 34.085:004.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.1>

**КОНСУЛЬТАЦІЙНА АДВОКАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ФОРМУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ ПАРАДИГМИ ПРАВНИЧОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ
В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ДИНАМІКИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ**

У статті розглядається консультативна адвокатська діяльність як важливий елемент правничої допомоги, що набуває особливого значення в умовах динамічних змін правозастосування. Аналізується необхідність модернізації методів правничої аргументації у відповідь на виклики цифрової епохи, посилення конкуренції на ринку правничих послуг та зміну очікувань клієнтів щодо доступності, якості та швидкості юридичних консультацій. Висвітлюються тенденції інтеграції новітніх технологій, таких як штучний інтелект, алгоритмічний аналіз судових рішень та автоматизовані системи підтримки прийняття рішень, що сприяють підвищенню ефективності адвокатської діяльності.

Значна увага приділена питанням цифровізації адвокатських консультацій, що передбачає використання спеціалізованих онлайн-платформ, мобільних застосунків і віртуальних асистентів для надання правової допомоги. Обґрунтовується необхідність адаптації класичних методів аргументації до нових комунікаційних форматів та розширення можливостей дистанційного правового консультування. Розглядаються етичні аспекти взаємодії адвоката з клієнтом у цифровому середовищі, включаючи забезпечення конфіденційності інформації, достовірності правових висновків і відповідальності за використання автоматизованих технологій у правничій практиці.

У дослідженні також окреслено основні виклики, які стоять перед сучасною адвокатурою в умовах цифрової трансформації, зокрема зростаюча конкуренція між традиційними юридичними компаніями та технологічними платформами, а також правові та регуляторні бар'єри для інтеграції штучного інтелекту в процес консультування. Запропоновано концепцію інноваційної парадигми правничої аргументації, яка ґрунтується на поєднанні класичних правничих підходів із використанням передових цифрових інструментів.

Окремо висвітлюється роль етичних стандартів у новій парадигмі адвокатської консультативної діяльності. Використання цифрових платформ для консультування створює виклики щодо забезпечення довіри між адвокатом та клієнтом, конфіденційності персональних даних і правової відповідальності за можливі помилки алгоритмізованих рішень. У статті обґрунтовується необхідність розробки правових механізмів регулювання таких питань, включаючи стандартизацію електронного документообігу та забезпечення захисту персональних даних у сфері адвокатської діяльності.

Ключові слова: адвокатська діяльність, захист прав, формування доказів, діяльність захисника, діяльність сторони захисту, консультативна адвокатська діяльність, креативність, правова позиція, правове мислення, правнича аргументація, правнича допомога, представництво, юридична діяльність, юридична логіка, юридична психологія, юридична справа, юридична техніка, юридичні технології, юридична аргументація.

Bykov I. O. Consultative advocacy practice: forming an innovative paradigm of legal argumentation in the context of modern dynamics of law application

The article examines the advisory advocacy as an important element of legal aid, which is of particular importance in the context of dynamic changes in law enforcement. The author analyzes the need to modernize the methods of legal argumentation in response to the challenges of the digital era, increased competition in the legal services market, and changing client expectations regarding the availability, quality, and speed of legal advice. The author highlights trends in the integration of the latest technologies, such as artificial intelligence, algorithmic analysis of court decisions and automated decision support systems, which contribute to the efficiency of advocacy.

Considerable attention is paid to the digitalization of legal advice, which involves the use of specialized online platforms, mobile applications and virtual assistants to provide legal assistance. The author substantiates the need to adapt classical methods of argumentation to new communication formats and expand the possibilities of remote legal advice. The author examines the ethical aspects of lawyer-client interaction in the digital environment, including ensuring the confidentiality of information, the reliability of legal opinions and responsibility for the use of automated technologies in legal practice.

The study also outlines the main challenges facing the modern legal profession in the context of digital transformation, including the growing competition between traditional law firms and technology platforms, as well as legal and regulatory barriers to the integration of artificial intelligence into the counseling process. The author proposes the concept of an innovative paradigm of legal argumentation based on a combination of classical legal approaches and the use of advanced digital tools.

The author also highlights the role of ethical standards in the new paradigm of legal advice. The use of digital platforms for counseling poses challenges in terms of ensuring trust between attorney and client, confidentiality of personal data, and legal liability for possible errors in algorithmic solutions. The article substantiates the need to develop legal mechanisms for regulating such issues, including standardization of electronic document flow and ensuring the protection of personal data in the field of attorney-at-law activities.

Key words: *advocacy, protection of rights, evidence formation, defense counsel's activities, defense counsel's activities, consulting advocacy, creativity, legal position, legal thinking, legal argumentation, legal aid, representation, legal activities, legal logic, legal psychology, legal case, legal technique, legal technology, legal argumentation.*

Вступ. Сучасна адвокатська консультативна діяльність зазнає суттєвих трансформацій під впливом цифровізації, змін у правозастосуванні та нових викликів юридичного ринку. Традиційні підходи до правничої аргументації вже не відповідають вимогам часу, оскільки стрімкий розвиток технологій вимагає від адвокатів не лише знань законодавства, а й умінь використовувати сучасні цифрові інструменти для підготовки правових висновків та представництва інтересів клієнтів. Водночас, зростає конкуренція між адвокатами та

автоматизованими юридичними сервісами, що потребує удосконалення професійної підготовки правників та формування нової моделі адвокатської консультативної діяльності. Актуальними залишаються питання етики використання цифрових технологій у правозахисній діяльності, зокрема щодо збереження конфіденційності даних клієнтів та відповідальності адвоката за використання автоматизованих алгоритмів у процесі консультування. Відсутність нормативної бази для регулювання таких аспектів створює ризики для якості правничої допомоги та довіри до правової системи загалом. Таким чином, необхідно сформувати нову парадигму адвокатської консультативної діяльності, яка б поєднувала класичні методи правничої аргументації із сучасними технологічними можливостями та відповідала викликам цифрової епохи.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій розвитку адвокатської консультативної діяльності в умовах цифрової трансформації та зміни правозастосовної динаміки. У роботі розглядаються нові підходи до правничої аргументації, що враховують використання інноваційних технологій, штучного інтелекту та цифрових платформ для підвищення ефективності правничої допомоги. Аналізується необхідність модернізації традиційних методів консультування та адаптації їх до цифрового середовища, а також визначаються ключові виклики, які стоять перед адвокатами у процесі правозастосування.

Результати дослідження. Надання правових консультацій є одним із ключових аспектів адвокатської діяльності, що передбачено законодавством України. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 19 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», одним із напрямів роботи адвоката є інформування клієнтів з правових питань, роз'яснення нормативно-правових актів та консультування щодо можливих варіантів правового захисту [1]. Незалежно від галузевої спеціалізації, адвокат виконує консультативну функцію, адже вона є невід'ємною складовою його професійної практики, що включає аналіз правових ситуацій, роз'яснення законодавчих норм, формування аргументованої стратегії захисту або представництва інтересів клієнта. Основна мета адвокатського консультування – надання кваліфікованої правничої допомоги, спрямованої на захист прав та інтересів особи в умовах правозастосування.

Слива Л. В. визначає консультативну діяльність як систематичну діяльність адвоката щодо надання роз'яснень, рекомендацій, складань письмових матеріалів. [2, с. 230]. Фурса С. Я. називає консультуванням процес спілкування адвоката з клієнтом [3, с. 33]. Чекмарьова Л. Ю. визначає консультування діловим та професійним спілкуванням, оскільки направлене на досягнення конкретних цілей юридичного спрямування [4, с. 307].

На нашу думку, нині значний вплив на ефективність адвокатської консультативної діяльності має розвиток технологій. Використання цифрових платформ, аналітичних інструментів та баз даних суттєво полегшує доступ до необхідної інформації, пришвидшує обробку юридичних матеріалів та підвищує якість правничих висновків. Важливим аспектом є також використання системного підходу, що передбачає комплексний аналіз нормативної бази, судової практики та особливостей правовідносин у конкретному випадку. У сучасних умовах адвокати активно використовують онлайн-консультації, мобільні додатки та відео зв'язок для забезпечення оперативного зв'язку з клієнтами. Це дає змогу скоротити витрати часу, підвищити ефективність комунікації та надати можливість клієнтам отримувати правову допомогу в будь-який момент.

Поруч із тим, в таких умовах особливої актуальності набуває етичний аспект адвокатської консультативної діяльності також потребує особливої уваги.

Згідно з абзацом 3 Преамбули Правил адвокатської етики, ключова роль адвокатури у правозастосуванні зумовлює необхідність дотримання адвокатами високих етичних стандартів. Водночас багатомірність та комплексність обов'язків, покладених на адвокатську діяльність, потребують гармонійного поєднання інтересів окремого клієнта із суспільними потребами, а також неухильного дотримання принципів законності та верховенства права [5].

Як зазначає І. В. Ліпінська, адвокатура займає важливе місце в суспільстві, а тому до представників цієї професії пред'являються підвищені вимоги щодо дотримання морально-етичних норм [6, с. 422]. К. О. Ткаченко зазначає, що неналежна чи недобросовісна

поведінка адвоката швидко стає відомою широкому колу осіб, оскільки обговорюється клієнтами серед їхніх знайомих, родичів та колег, що зрештою негативно впливає на авторитет професії. На її думку, збереження репутації адвокатури є важливим не лише для окремого правника, а й для всієї правової системи країни. Відтак, до адвокатів мають висуватися найвищі вимоги щодо дотримання професійної етики та поведінкових стандартів [7, с. 323].

Погоджуючись із зазначеними науковцями, відмітимо, що такий підхід є цілком обґрунтованим, оскільки адвокати виконують не лише правозахисну функцію, а й виступають носіями високих етичних стандартів, що впливає на довіру громадськості до правничої системи загалом. Саме моральна відповідальність адвоката перед клієнтом і суспільством визначає якість правової допомоги та формує стандарти професійної поведінки у сфері правосуддя.

Як справедливо зауважує В. О. Святоцька, адвокатська діяльність поєднує моральні засади з правовими характеристиками, що визначають її сутність. Співвідношення етичного та правового у виконанні професійних обов'язків адвоката відбувається через моральне обґрунтування юридичних норм, оскільки правова природа адвокатської професії повинна базуватися на фундаментальних етичних принципах суспільного життя [15, с. 175].

Враховуючи специфіку роботи з конфіденційною інформацією, адвокат зобов'язаний дотримуватись стандартів адвокатської етики, уникати конфлікту інтересів і забезпечувати належний рівень захисту персональних даних клієнтів. Окрім цього, впровадження цифрових технологій створює нові виклики, пов'язані із забезпеченням кібербезпеки та правового регулювання обміну інформацією у віртуальному середовищі.

Сучасна консультативна адвокатська діяльність базується на принципах законності, незалежності, конфіденційності та добросовісності. Адвокат, здійснюючи консультативну діяльність, повинен надавати клієнту об'єктивну правову оцінку ситуації, роз'яснювати можливі варіанти вирішення проблеми та прогнозувати можливі наслідки. Важливим аспектом є також використання системного підходу, що передбачає комплексний аналіз нормативної бази, судової практики та специфіки правовідносин у конкретному випадку.

Відмітимо, що інноваційна парадигма правничої аргументації є відповіддю на виклики сучасного правозастосування, що характеризується швидкими технологічними змінами та цифровізацією правової діяльності. Основна мета такої парадигми – інтеграція новітніх методів аналізу та аргументації в адвокатську практику, що дозволяє підвищити ефективність надання правової допомоги. Цифровізація адвокатської консультативної діяльності відкриває нові можливості для доступу до правничих послуг. Використання спеціалізованих онлайн-платформ та мобільних додатків сприяє автоматизації юридичних процесів, оперативності реагування на правові запити клієнтів та спрощенню документообігу. Завдяки цифровим технологіям адвокати можуть надавати консультації в режимі реального часу, використовуючи відеозв'язок, чати або штучний інтелект для аналізу правових документів.

На нашу думку, штучний інтелект відіграє дедалі важливішу роль у правничій аргументації, дозволяючи аналізувати великі масиви юридичних даних, прогнозувати судові рішення та автоматизувати підготовку процесуальних документів. Аналітичні системи допомагають адвокатам оцінювати ймовірність успіху судових справ, порівнювати схожі випадки та розробляти оптимальні стратегії захисту. Використання таких інструментів дає змогу значно скоротити час на підготовку правових висновків та підвищити точність юридичних рекомендацій. Загалом, використання технологій у юридичній діяльності породжує питання дотримання етичних стандартів. Адвокати мають враховувати правові наслідки автоматизованих рішень, захищати конфіденційність клієнтської інформації та забезпечувати справедливість у використанні цифрових технологій. Важливою складовою нової парадигми є розробка механізмів правового контролю за штучним інтелектом, а також визначення відповідальності за юридичні висновки, сформовані автоматизованими системами.

В контексті дослідження відмітимо й те, що сучасні адвокати стикаються з численними викликами, які впливають на ефективність їхньої консультативної діяльності. Ці виклики зумовлені як специфікою професії, так і технологічним розвитком, зміною законодавства та очікуваннями клієнтів. Визначення та аналіз основних викликів дозволяє розробити шляхи їх подолання та адаптації до сучасних умов.

Одним із ключових викликів адвокатської консультативної діяльності є недостатня інтегрованість правових цифрових систем. Незважаючи на активний розвиток цифрових технологій, не всі адвокати мають необхідну технічну грамотність для ефективного використання електронних правових баз, автоматизованих аналітичних інструментів та онлайн-платформ для надання консультацій. Це призводить до зниження конкурентоспроможності традиційних адвокатських послуг порівняно з юридичними сервісами, що функціонують у цифровому середовищі. Рішенням цієї проблеми може стати активне впровадження освітніх програм для юристів, спрямованих на розвиток цифрових навичок, а також створення національних стандартів використання технологічних засобів у правничій практиці.

Ще одним аспектом є й те, що законодавча база не завжди встигає за швидкими темпами цифровізації юридичних послуг. Відсутність чітких нормативних механізмів щодо використання штучного інтелекту в правозастосуванні, обробки персональних даних у цифрових консультаціях та етичних аспектів автоматизованих юридичних висновків створює правову невизначеність. Це може призвести до проблем у захисті прав клієнтів та відповідальності адвокатів за результати використання цифрових технологій. У цьому контексті актуальним є розроблення спеціальних регуляторних актів, що врегулюють цифрову адвокатську діяльність, визначать стандарти кібербезпеки та забезпечать правові гарантії для адвокатів і їхніх клієнтів.

Тенденції переходу від традиційних адвокатських консультацій до цифрових платформ змінюють взаємодію між адвокатом і клієнтом. Попри зручність онлайн-консультацій, у клієнтів можуть виникати сумніви щодо конфіденційності, точності та персоналізації правової допомоги. Важливим аспектом є також необхідність адаптації комунікативних навичок адвокатів до нового формату надання послуг. Для підвищення довіри до цифрових правничих сервісів необхідно створювати механізми забезпечення якості консультацій, гарантувати захист персональних даних та розвивати змішані моделі консультування, що поєднують онлайн-формати з особистими зустрічами.

Окремо доцільно виокремити проблематику швидкого поширення онлайн-сервісів, які пропонують автоматизовані юридичні консультації, створює додатковий виклик для адвокатів. Юридичні технологічні компанії активно розробляють інструменти, що дозволяють клієнтам отримувати відповіді на правові питання без участі людини. Це призводить до необхідності адвокатам шукати нові підходи для збереження конкурентних переваг. Розв'язання цієї проблеми полягає у підвищенні рівня спеціалізації адвокатів, розробці унікальних стратегій правничої аргументації та використанні сучасних технологій для покращення якості консультативних послуг.

Висновки. Адвокатська консультативна діяльність є невід'ємною складовою правничої допомоги, що поєднує професійні юридичні знання з етичними стандартами. Аналіз проведеного дослідження засвідчує, що адвокатське консультування розвивається в умовах цифрової трансформації, що вимагає адаптації методів правничої аргументації, впровадження сучасних технологій та дотримання високих етичних стандартів. Основними тенденціями розвитку адвокатської консультативної діяльності є цифровізація правничих послуг, використання штучного інтелекту, аналітичних платформ та онлайн-консультацій. Це дозволяє підвищити якість юридичної допомоги, зробити її більш доступною та оперативною. Проте технологічні зміни також породжують нові виклики, серед яких недостатня інтегрованість правових цифрових систем, нерівномірний рівень цифрової грамотності адвокатів та регуляторні обмеження щодо використання автоматизованих рішень у правозастосуванні. Важливим аспектом залишається питання етики в адвокатській діяльності. Дотримання принципів конфіденційності, добросовісності та незалежності адвокатів є критично важливим у контексті переходу на цифрові технології. Зростання популярності автоматизованих юридичних сервісів також створює необхідність визначення меж їхнього використання та відповідальності за результати їхнього застосування. Окрему увагу слід приділити викликам, пов'язаним зі зміною довіри клієнтів до адвокатської професії у цифрову епоху. Важливо створювати механізми, що забезпечуватимуть якість правничих консультацій, захищатимуть персональні дані клієнтів та сприятимуть збереженню авторитету адвокатури.

Таким чином, розвиток адвокатської консультативної діяльності потребує комплексного підходу, що включає модернізацію нормативної бази, удосконалення професійної підготовки адвокатів у сфері цифрових технологій та етики, а також розширення міжнародного співробітництва у сфері правозастосування. Тільки за умови ефективного поєднання традиційних принципів адвокатури з новітніми технологічними можливостями можна забезпечити високий рівень правової допомоги та захист прав громадян у сучасному суспільстві. Сучасна динаміка правозастосування вимагає від адвокатів не лише глибокого знання законодавства, але й оволодіння інноваційними методами аргументації. Розвиток технологій створює нові можливості для підвищення ефективності адвокатської консультативної діяльності, що у свою чергу сприяє формуванню якісно нової парадигми правничої аргументації. Подальші дослідження у цій сфері мають бути зосереджені на удосконаленні методів юридичного прогнозування, інтеграції штучного інтелекту та розробці стандартів цифрової адвокатської етики.

Список використаних джерел:

1. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
2. Слива Л. В. Консультативна діяльність адвоката: поняття та особливості. *Молодий вчений*. № 7 (59). Липень. 2018 р. С. 229–232.
3. Фурса С. Я. Адвокат у цивільному процесі : наук.-практ. посіб. / С. Я. Фурса, Є. І. Фурса; Центр правових дослід. Фурси. Київ: Фурса С. Я.; КНТ, 2008. 452 с. (Процесуальні науки).
4. Чекмарьова Л. Ю. Психологічні аспекти консультативної діяльності адвоката. Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 11 листопада 2022 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.) ; НУ «Одеська юридична академія». – Одеса : Фенікс, 2022. – С. 307–310.
5. Правила адвокатської етики. Затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
6. Ліпінська І. В. Етика адвоката та його репутація: межа співвідношення. Порівняльно-аналітичне право. 2019. № 5. С. 421–423.
7. Ткаченко К. О. Етичний вимір професійної діяльності адвоката. Гілея. 2017. Вип. 125. Філософські науки. С. 323–325.
8. Святоцька В. О. Етичні (деонтологічні) засади професійної діяльності адвокатів в Україні та країнах. ЄС. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 3 с. 174–177.

